

УДК: 37:378.461(470)

А.О. Агаркова
ДОСВІД ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ВНЗ РОСІЇ*ДЗ «Луганський державний медичний університет»*

Узагальнення теоретичної розробки та практичного досвіду впровадження виховної діяльності в медичному вищому навчальному закладі знайшло своє вираження в концепції виховної діяльності Російської федерації, розробленою Російським державним медичним університетом.

Виходячи із основного завдання вищого навчального закладу: «задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному та моральному розвитку за через одержання вищої та післявузівської освіти», визначено мету концепції – здійснення системного підходу до виховної роботи зі студентами медичного вищого навчального закладу. Така мета передбачає ряд завдань: визначення структурних компонентів особистості, які визначають основні напрямки виховної роботи; розробка концептуальних основ системи виховання, визначення цілей, завдань, форм, методів; здійснення інформаційного, науково-методичного, психолого-педагогічного супроводження виховного процесу; визначення організаційної структури та організаційного забезпечення виховної роботи у ВНЗ.

Виходячи із розуміння особистості як поняття комплексного, багатопланового та багаторівневого, визначальним показником ефективності формування особистості фахівця вважають оцінку його особистісних якостей та професійної компетентності. Важливими завданнями в медичному вищому навчальному закладі вважають формування комплексного наукового світосприйняття, високої психолого-педагогічної культури та активної життєвої позиції. Тобто, виховання в медичному вищому навчальному закладі націлено на розвиток соціально активної, освіченої, морально та фізично здорової особистості. В розробленій схемі якостей особистості майбутнього лікаря усім якостям лікаря надано рівної значущості, тобто формування особистості може базуватися на будь-якій якості. На нашу думку, це розуміння потребує уточнення, а схема має бути структурована відповідно до психологічних концепцій особистості.

Розроблені в концепції принципи виховання базуються на сучасних тенденціях розвитку педагогіки та повинні бути враховані: єдність професійного, громадянського, морального, фізичного розвитку особистості фахівця; неперервність, наступність, послідовність виховання; координація діяльності адміністрації, науково-педагогічних та студентських колективів.

Концепцією передбачено формування соціально-орієнтованої особистості, соціально-компетентної, здатної до самовизначення та самореалізації, яка усвідомлює свою відповідальність, передбачає формування активної громадянської позиції, патріотичної і інтернаціональної свідо-

мости, орієнтації на родину та родинні цінності.

Через узагальнення досвіду виховної роботи ВНЗ Росії в концепції було запропоновано набір форм та методів виховної роботи щодо кожного з видів виховання.

Так, громадянське виховання націлено на формування громадянсько-складної системної особистісної якості, яка включає комплекс знань, вмінь та механізмів співробітництва з державною системою; сукупність цінностей, переконань особистості; систему навичок участі в суспільному житті.

Найважливішим складником поняття громадянськості є політична культура лікаря. Центральним напрямком виховання громадянськості є вивчення соціально-гуманітарних дисциплін як засіб формування цілісного наукового світосприйняття та розвитку особистості. Оскільки завданням є формування механізмів соціальної взаємодії, громадянське виховання повинно сприяти активній участі студентів в роботі молодіжних та студентських організацій, профкому, студентського сокерівництва, тощо.

Патріотичне та інтернаціональне виховання визначається як стрижневий компонент громадянського виховання. Серед форм та методів патріотичного виховання в концепції називають: вивчення культури та історії батьківщини, робота клубів, проведення конференцій, участь в заходах, які присвячені державним та інтернаціональним святам, видатним датам, тощо.

Родинне виховання сприяє формуванню людини, яка реалізує в житті родинні цінності, що сприяє формуванню повноцінного почуття громадянськості та патріотизму. Серед форм та методів родинного виховання представлено: знайомство з основами родинної психології в курсах загальної та медичної психології, етики, права, соціології, гінекології, інших, організація соціальної та психологічної допомоги молодим родинам, тощо.

Професійне виховання націлено на формування професіоналізму, який згідно з концепцією містить: високий рівень професійної діяльності, розвиток особистості в процесі професійної діяльності, індивідуальний творчий вклад особистості в професію, зріст престижу фаху.

Формування професіоналізму розглядають як центральний компонент вищої медичної освіти, оскільки саме в процесі формування професіоналізму процес навчання та виховання утворюють єдину систему, націлену на досягнення мети вищої школи: формування особистості професіоналу високого рівня.

Зміни, які мають місце в медицині та науці в XXI столітті вимагають формування нової моделі

особистості лікаря, яка, за даною концепцією, повинна включати володіння лікаря здороверегуючими технологіями (що обумовлено технізацією, біологізацією, екологізацією, хімізацією, інформатизацією, психологізацією діяльності лікаря), широко професійне мислення лікаря (включаючи клінічний, професійно-етичний, екологічний, генетичний, інформаційно-технократичний стилі) та готовність до роботи в будь-яких закладах охорони здоров'я (тобто різних видів професійної діяльності: адміністративна, інформаційна, широка та вузька клінічна, просвітницька, арбітражна, тощо). Таким чином, формування професіоналізму є центральною метою вищої медичної освіти, тобто комплексною підготовкою студента до виконання всіх професійних функцій.

Досягнення мети вимагає виконання наступних задач:

1. Оволодіння комплексом професійних медичних знань, вмінь та навичок на основі державних освітніх стандартів.
2. Формування прогресивного типу мислення.
3. Виховання моральних якостей, почуття обов'язку та відповідальності.
4. Розвиток пізнавальної активності, формування культури мислення.

Культурний розвиток є необхідним та обов'язковим для формування особистості. Лікар повинен володіти не лише професійною, але й загальною культурою, культурою як інтегративною характеристикою особистості, яка обумовлює усі види діяльності особистості. Формування різних видів культури (культури професійної, громадянської, тощо) мають на меті різні види виховання, тому в концепції під культурним вихованням розуміють формування естетичної та психологічної культури.

Розширення спектру психологічних та педагогічних обов'язків лікаря пов'язано зі зростом соціально-психологічної напруженості в світі, кількості психосоматичних, нервово-психічних захворювань. Лікар повинен знайти індивідуальний підхід до хворого, організувати ефективне спілкування, мобілізувати фізичні та психічні сили хворого. Тобто, лікар повинен мати глибокі знання з психології, володіти методиками психодіагностики, психокорекції, психотренінгу, психоаналізу.

Важливим компонентом гармонійно розвинутої особистості є естетична культура, яка включає естетичну свідомість та естетичну діяльність.

Екологічне виховання є важливим компонентом освіти сучасної особистості, екологічна культура є важливим складником професії лікаря, оскільки збереження здоров'я людини вимагає створення сприятливого екологічного середовища.

Моральне виховання формує моральність лікаря – найважливіший спосіб регуляції усіх видів діяльності особистості.

Принцип єдності професійного, громадянсько-

го та морального виховання лежить в основі комплексного підходу до усебічного розвитку особистості, запропонованого в концепції. Сутність етичної культури автори концепції визначають як органічну єдність етичних знань, моральних переконань, здатності до морального судження та готовності до морального вчинку. Як засіб реалізації морального виховання необхідні два умови: постійні освіта та виховання студента та включення студента в систему соціальних, політичних, моральних відношень. Формування моральності є умовою будь-якої освіти, але особливу важливість моральне виховання має в формуванні особистості лікаря, який працює в системі «людина – людина».

Процес морального виховання, за думкою авторів концепції, здійснюється в двох напрямках: морально-етичному та морально-деонтологічному. Так, основою професійної деонтології лікаря є загальнолюдські цінності, які виражаються в сформованості таких особистісних якостей, як гуманізм, почуття обов'язку, відповідальності, готовність до самопожертви, любов до професії, усвідомленість професійного вибору, комунікативна компетентність, повага до людей, емпатія. Виконання лікарем професійного обов'язку обумовлюється двома основними культурами – професійною та моральною.

Отже, мета морального виховання визначається в концепції як формування глибокої моральної культури особистості, яка проявляється в повсякденному житті та лікарській діяльності, між особистому та професійному спілкуванні.

Концепція пропонує наступні задачі морального виховання: Засвоєння етичних знань. Вивчення історії та теорії професійної, біомедичної етики. Визначення взаємозалежності моральної свідомості та лікарського професіоналізму. Розкриття механізму взаємозв'язку особистості та суспільства, етики, науки, моралі, релігії. Визначення взаємозв'язку моральної свідомості та здорового способу життя. Ствердження високих моральних принципів в свідомості та поведінці студентів. Створення умов морального вибору в процесі навчальної та професійної діяльності.

Так визначає концепція напрямки, мету, форми та методи виховання майбутнього лікаря в вищому навчальному закладі. Розгляд концепцій, які визначають напрямки та способи виховання лікарів в вищих навчальних закладах Білорусії, Казахстану, України доводить подібність сучасних концепцій виховання, що обумовлено єдиною системою та підходом до вищої медичної освіти.

Таким чином, сучасною ситуацією в освіті, сучасним станом розвитку педагогіки вищої школи, загальносвітовими тенденціями вищої медичної освіти, дослідженнями вчених обґрунтовано особливу роль професійно-етичної культури в вищій медичній освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. **Амиров А.Ф.** Гуманізація вищого образования в современных условиях: проблемы и перспективы / А. Ф. Амиров. – Уфа: БГПИ: БГМУ, 1997. – 103 с.
2. **Гершунский Б.С.** Философия образования для XXI века / Б. С. Гершунский. – М.: Просвещение, 1998. – 254 с.